

✿ BUDAVÁRI ✿

2021. 06. ✿ II. ÉVF. 5. SZÁM

SÉTÁK

TÁJÉKOZTATÓ ÉS KULTURÁLIS
MAGAZIN

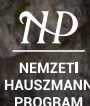
EGY TITOKZATOS VÉGRENDELET NYOMÁBAN

BESZÉLGETÉS AJTONY JUDITTAL, THÉK ENDRE LESZÁRMAZOTTJÁVAL

Asztaloslegényből
a faművészet mestere

19. századi műremekek
mai technológiával

Rituális fürdő
a föld alatt

NHP
NEMZETI
HAUSZMANN
PROGRAM

BUDAVÁRI
PALOTAFEGYED

KEDVES OLVASÓ!

TARTALOM

LÉLEKZET

- 4 A Hauszmann-sztori
Különleges időutazás a budai Várban
- 6 Asztaloslegényből a faművészet mestere
- 10 Egy titokzatos végrendelet nyomában
Beszélgetés Ajtony Judittal, Thék Endre
leszármazottjával
- 18 Mindig otthon vagyok a Várban!
Berecz István a budai Várról

ÚJJÁSZÜLETÉSEK

- 8 19. századi műremek mai technológiával
A Szent István-terem faelemeinek rekonstrukciója
- 14 Új márká született: Budavári Palotanegyed

SÉTÁK

- 16 Rituális fürdő a föld alatt

TEMPLOMOK A VÁRBAN

- 20 Ég és föld között
125 éves a Szilágyi Dezső téri református templom

ESEMÉNYEK

- 23 Szurkoljunk együtt a magyar válogatottnak
a Várkert Bazárban

AKTUÁLIS KÖZÉRDEKŰ INFORMÁCIÓK

- 24 Hírek a Budavári Palotanegyedből

BUDAVÁRI FINOMSÁGOK

- 26 Különleges fogások az újjáépült Főőrségben

KÖZELKÉPEK

- 27 Keresztrejtvény

Az ország elmúlt hónapokban tett erőfeszítései eredményesek voltak. Közös erővel túljutottunk a járvány harmadik hullámán, az európai nemzetek között előkelő helyen állunk az átoltottságban is. Május végén búcsút mondhattunk a bezártságnak, levehettük a maszkokat, és végre egymásra mosolyoghattunk.

A mögöttünk hagyott csendesebb időszakot kreatív munkával töltöttük: azon dolgoztunk, hogy ha eljön az ideje, akkor látogatóinkat új, tartalmas, élménygazdag programokkal és a világörökségi helyszínhez méltó környezettel fogadjuk.

Júniusi lapszámunkban bemutatjuk egyik legújabb büszkeségünket, a *Hauszmann-sztori* című interaktív kiállításunkat is, mely május eleje óta látogatható. A kiállítással a nagyszerű építőmesternek, Hauszmann Alajosnak és élete fő művének állítunk emléket. A termekben végigsétálva megismerhetik a budai Vár épületeinek múltját, jelenét, és betekintést nyerhetnek abba is, hogy a Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően miként fog festeni a megújult Palotanegyed néhány év múlva. A megújulás része a Budavári Palota első újjáépített

szobája, a Szent István-terem is, amelynek megnyitására már csak augusztus 20-ig kell várni. Az eredeti terem létrehozásán olyan kiváló mesterek dolgoztak egykor, mint Thék Endre, aki a faburkolatokat és a bútorokat álmodta meg annak idején. Munkájáról és büszke leszármazottjáról, Ajtony Juditról is olvashatunk lapunkban.

Bővítettük tematikus sétáink programját is. A budavári Mikvéből induló legújabb sétánkon egy 13 éves kisfiú, Hájim történetén keresztül ismerkedhetünk meg a 15. századi zsidó közösség mindennapjaival. A Várhegy hűvös pincerendszerének zezugos folyosóin vezetett élményséta a meleg nyári napokban igazán jó választás lehet.

Azoknak is van ajánlatunk, akik könnyedebb programokra vágnak. Ha beülnének egy jó kávéra, egy üdítőre, vagy megéheznének, már a palota közvetlen közelében is található olyan helyet, ahol jól érezhetik magukat. A Főőrségben megnyílt kávézó igazi ínycsiklésekkel várja a vendégeket.

Gondoltunk azokra is, akik a foci-Eb mérkőzéseit társaságban szeretik nézni. Számukra a Várkert Bazár Öntőház udvarát ajánlom,

ahol minden meccset óriáskivetítőn közvetítünk, és közösen drukkolhatunk az ezúttal hazai pályán, a Puskás Arénában pályára lépő magyar válogatottnak, miközben gyönyörködünk a páratlan budapesti panorámában.

Magyarország újraindult. Arra biztatom Önöket, hogy induljanak útnak Önök is, mégpedig ide hozzánk, a budai Várba. Mindenkit szeretettel várunk!

Fodor Gergely
kormánybiztos,
a Várkapitányság vezetője

BUDAVÁRI SÉTÁK, II. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

Kiadja: Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. 1013 Budapest, Ybl Miklós tér 6., 1519 Budapest, Pf. 365
ISSN 2732-0855

Főszerkesztő: Kőrösi Gábor

Vezető szerkesztő: Németh Mónika Főmunkatárs: Csúri Bence

A szerkesztőség munkatársai: Borbényi Györgyi, Gyarmati Krisztina, Igazság Arnold, Kúti Klaudia, Leitner Karina, Nagy Nándor, Sándor Zsolt, Serfőző Melinda Fotók: Ficsor Márton, Gyarmati Lili, Kárász Karolina, Alamy, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtemény, Iparművészeti Múzeum archívum, MTI, Nagy Gyula Területi Múzeum archívum, Shutterstock, Várkapitányság archívum, Wikimedia Commons

Fejlesztéseinket és programjainkat bárhol és bármikor figyelemmel kísérheti. Kövesse közösségi oldalainkat, tekintse meg *Budavári Történetek* című [online magazinműsorunkat](#) YouTube-csatornánkon, és [iratkozzon fel hírlevelünkre!](#)

hirlevel.nemzetihauszmannprogram.hu

A HAUSZMANN-SZTORI

KÜLÖNLEGES IDŐUTAZÁS A BUDAI VÁRBAN

Milyen célok és eszmék vezérelték a kor legnagyobb mestereit, amikor újjáépítették a Budavári Palotát és környezetét a századfordulón? Miként születik ma újjá az ő korabeli terveik alapján a Budavári Palotanegyed, több évtizednyi méltatlan pusztulás után? Ilyen és hasonló kérdésekre ad választ a Budavári Palota A épületében található, A Hauszmann-sztori című ingyenes kiállítás.

👉 A fejlesztéseket történelmi kontextusban bemutató tárlat termeiben körültekintve nem csupán az épületek múltját és jelenét ismerhetjük meg, de betekintést nyerhetünk abba is, hogy a Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően milyen lesz majd a megújult Budavári Palotanegyed néhány év múlva

„Minden nemzetnek megvannak a maga szimbolikus helyszínei. Olyan helyek, amelyekhez ragaszkodnak, amelyekért harcoltak, amelyekre büszkék, és amelyekért közös felelősséggel tartoznak. A magyarság számára a budai Vár egy ilyen hely, amely mindig többet jelentett épületek, falak és bástyák összességénél. A budai Vár az elmúlt évszázadokban az állami és egyházi élet, a kultúra és a polgárosodás központja volt, mindazoké az értékeké, amelyek máig meghatározzák a nemzeti identitásunkat” – olvasható A Hauszmann-sztori című kiállítás köszöntőjében.

Sokan és sokféleképpen ismerték fel az idők során a budai Vár nemzeti

súlyát és történelmi értékeit. A városrész egyik fénykora azonban vitathatatlanul a dualizmus idejére esett, amikor Ybl Miklós, majd az ő halála után Hauszmann Alajos vezetésével Európa egyik legelőkelőbb palotanegyede jött itt létre, hozzásegítve Budapestet ahhoz, hogy valódi világvárossá válhasson.

Kora kiválósága, a nagyszerű építész, Hauszmann Alajos életének és munkásságának állít emléket A Hauszmann-sztori című kiállítás. A Budavári Palota A épületében található, ingyenesen megtekinthető tárlat termeiben egy olyan, már-már elfeledett, de világgraszáló történet elevenedik meg előttünk, melynek részesei voltak nagyszüleink, szüleink, és részesei vagyunk mi magunk is. Hiszen a történet egyik legizgalmasabb epizódja itt és most, a szemünk előtt játszódik: a Budavári Palotanegyed fél évszázados pusztulás után születik újjá a Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően.

👉 Az interaktív kiállítás minden korosztály számára izgalmas programot kínál. A látogató a tárlat terméből kilépve pedig azok között az épületek között találja magát, amelyeknek a történetét a kiállításon megismerhetette

A századfordulón megújuló palotaépület, a Lovarda, a Főőrség és a körülöttük kialakított terek a korabeli magyar építőművészet remekművei voltak. Ám az örökségre nem mindig vigyáztak megfelelően. A második világháború pusztításai után a hauszmanni aranykor épületei megcsönkítva, romjaikban várták a sorsukat egészen addig, míg a többségüket le nem

bontották vagy át nem alakították. A Nemzeti Hauszmann Program küldetése, hogy Hauszmann Alajos szellemiségét követve megújítsa a Budavári Palotanegyed épületeit, történelmi kertjeit, parkjait, sétányait és díszkútjait, és élhetőbbé tegye a Várnegyed az itt lakóknak és az ide látogatóknak. Soha vissza nem térő esély ez arra, hogy e minden magyar számára szimbolikus jelentőségű hely ismét régi fényében ragyoghasson, és büszkén hirdesse a magyar építő- és iparművészet nagyságát.

A Budavári Palotanegyed történelmi helyreállítását bemutató, a tervezés alakulásával párhuzamosan folyamatosan frissülő kiállításon a látogatók a terület újjászületését követhetik nyomon a látványtervektől a megvalósult épületekig, a rendbe hozott kertekig, a felújított műemlékekig.

A modern, interaktív kiállítás látványos installációkkal, izgalmas műhelytitkokkal, a budai Vár közel 800 éves történelméről szóló rövidfilmmel, valamint Hauszmann Alajos személyes tárgyival várja a látogatókat keddtől vasárnapig, 10 és 18 óra között. Az angol és magyar nyelvű kiállítás, illetve a mindennap 13 és 15 órakor induló tárlatvezetések is ingyenesek. A tárlat az aktuális járványügyi szabályozásoknak megfelelően látogatható. ✂

ASZTALOSLEGÉNYBŐL A FAMŰVÉSZET MESTERE

Népmesei fordulatokban gazdag Thék Endre asztalosmesternek, az első hazai bútorgyár megalapítójának élete: céhlegényként vándorolva tanulta meg a szakmát, itthon számos nehézséget leküzdve saját gyárat alapított, karrierje csúcán pedig maga a császár is elismeréssel nyilatkozott a párizsi világkiállításon díjazott faipari remekműveiről. Az újdonságokra és más művészeti ágakra nyitott Thék Endre egyik legkülönlegesebb munkája, a Szent István-terem bútorai és fából készült burkolatai is újjászületnek a Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően.

Avándorlás, az újabb és újabb dolgok megtanulásának vágya talán családi örökségként formálta Thék Endre karakterét: apai felmenői Angliából származtak, szülei Magyarországon Vas megyéből Békésbe, Orosházára költöztek, édesapja, Thék András pedig női szabóként dolgozott. 1842-ben született Orosházán, és tizenévesen a kor szokásainak megfelelően inasként kezdett megismerkedni az asztalos szakma alapjaival. 17 évesen, ahogy akkoriban a céhlegények mindegyike, ő is elindult, hogy különböző mesterek műhelyeiben tanuljon tovább, Békéscsabán és Pesten több műhelyben is dolgozott. A szakma rejtelm

mellett franciául tanult egy Párizsból akkoriban visszatérő asztalostól, aki felbresztette az ifjú Thék kíváncsiságát, a vágyat, hogy megismerje, hogyan élnek, dolgoznak az ország határain túl. Önletrajzában később azt írta, azért tanult kiemelt szorgalommal, mert igencsak vágyott a francia fővárosba. Célja elérése érdekében először Bécsben szegődött el neves mesterek műhelyeibe, majd 1866-ban végre eljutott Párizsba, ahol akkoriban a bútorkészítés terén szembentek a világ többi részén tapasztalható tendenciákkal: míg máshol egyre inkább a gyárakban zajló tömegtermelés kezdett hódítani, Franciaország a kéz

Thék Endrénak nem született gyermeke, életét a magyar ipar szolgálatának szentelte

Az Üllői úti Thék-bútorgyár egyik nyomtatványa

műves hagyományok és a régi korok dicsőségét hirdető historizmus lázában égett.

Ez a közeg minden bizonnyal nagy hatással lehetett Thék Endrére, hiszen míg korábban egy-egy városban legfeljebb hónapokat töltött asztalossegédként, Párizsban három évig tanulta a szakmát. Kossuth Lajos eszméi, gondolatai győzték meg arról, hogy a megszerzett tudás birtokában ne Amerikába induljon meggazda-

A Szent István-terem csodás bútorai is a Thék-gyárban készültek

THÉK ENDRE SIKERES BÚTORGYÁROSKÉNT IS KIEMELTEN FONTOSNAK TARTOTTA A MÁS IPARMŰVÉSZETI ÁGAK KÉPVISELŐIVEL VALÓ KÖZÖS MUNKÁT.

adni, hanem térjen vissza Magyarországra, és itthon kezdje el a helyi asztalosipar felvirágoztatását. Ami persze nem volt könnyű: hiába adta elő nagyszabású terveit az egyik Üllői úti műhelyben, nemcsak kidobták, de ki is tiltották onnan. Ez azonban nem szegte kedvét, sőt. Nem mesze onnan, a Szűz utcában saját műhelyt alapított, amelyet az első perctől kezdve tudatosan menedzselte is. Amellett, hogy minőségi, egyedi bútorokat készítettek, már a kezdetektől kivitte a cég termékeit a hazai, majd később külföldi szakmai kiállításokra is, ahol sorra nyerte az elismeréseket.

1885-re cége akkorára nőtt, hogy megvásárolta az Üllői úti műhelyt, ahonnan annak idején kiltották. A munkásoknak épített lakásokkal és saját bolttal kiegészített telephelyen a kor egyik legnagyobb és legkorszerűbb bútorgyárát hozta létre: az elsők között használt például gőzgépeket, és fénykorában 400 munkást alkalmazott. Nemcsak magánhá-

Csodás intarziás Thék tálalószekrény, kétoldalt tömör mahagóniból faragott, dús, indás rácozattal

zakba, főúri, nemesi palotákba (mint a New York-, a Gresham- vagy az Andrássy-palota), kastélyokba, templomokba készített bútorokat, fal- és mennyezetburkolatokat, lépcsőket és minden egyéb faipari terméket, de a kor számos középületének berendezésében is közreműködött az Operától

az Országházig. Bútorainak népszerűsége, értéke annak is köszönhető, hogy felismerte a más iparágak képviselőivel való együttműködés fontosságát, dolgozott például Zsolnay Vil móssal, Róth Miksával, Rippl-Rónai Józseffel. Kísérletezőkedve sem tűnt el, a századforduló környékén zongorákat is kezdett gyártani.

Munkásságát az 1900-as évek elején számos neves hazai és nemzetközi díjjal ismerték el, megkapta például a magyar királyi udvari tanácsosi címet. Karrierje azonban méltatlan véget ért, amikor a Tanácsköztársaság idején gyárat elkobozták. Ezt a megrázkódtatást nem tudta kiheverni, és néhány hónappal később elhunyt.

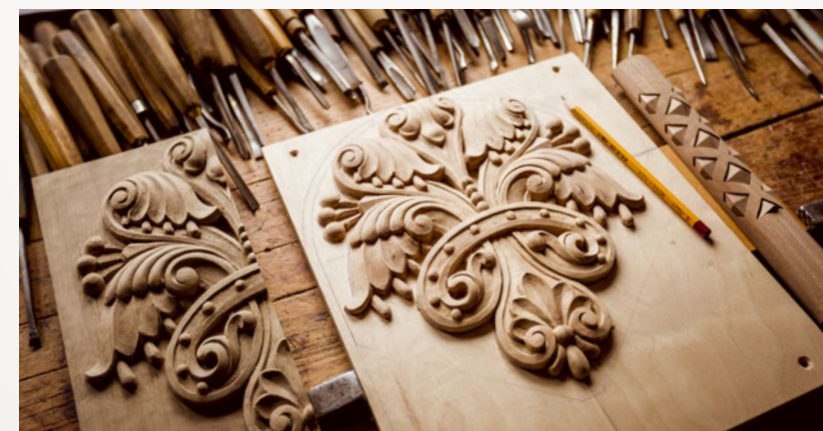
Bár számos munkája megsemmisült tűzvészekben, a történelem viharaiban, de szerencsére jó néhány ma is megcsodálható, és napjainkban is hirdeti a boldog békeidők hazai asztalosiparának nagyszerűségét.

19. SZÁZADI MŰREMEKEK MAI TECHNOLÓGIÁVAL

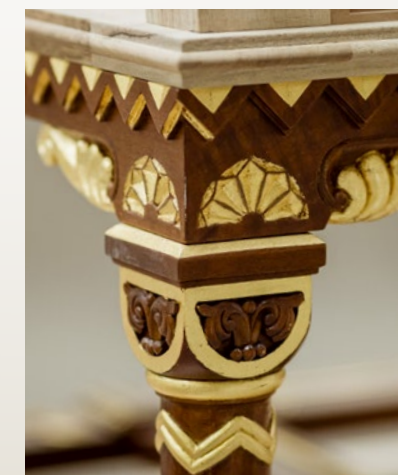

Gondos szakemberek kezei között születtek újjá
eredeti tervek és archív fotók alapján a Budavári Palota
Szent István-termének famunkái.

☞ A Szent István-terem berendezési tárgyait díszítő motívumokat a századfordulón Györgyi Géza tervezte

adat. Sokszor csak a teremről készült fotók alapján, az intarziás parketta és az adott bútor egymáshoz való viszonyából tudtak erre következtetni. Ugyan a fotográfia természetéből adódóan a képeken a parketta és a mennyezet esetében a minták erős torzulásban látszódnak, ám ezt a mai, digitális technológiák segítségével sikerült használható, méretarányos tervekkel konvertálni.

☞ Az alapvetően román jegyek mellett a bútorok stílusában felbukkan a magyar ornamentika is

A famunkák több különböző műhelyben születtek újjá. Az ajtók és bútorok pontos mását például a Pápai Asztalos Kft. műhelyeinek mesterei készítették el kerti diófából, és bár a munkájukat a mai kor technika, gépei segítették, a tökéletes végeredményhez szükség volt az idősebb mesterek tapasztalatára, tudására is. Az újjászületett remekműveket 2021. augusztus 20-ától a nagyközönség is megtekintheti a Budavári Palota déli összekötő szárnyában megnyíló Szent István-teremben, az első napokban ingyenesen.

A Hauszmann Alajos irányításával átépülő Budavári Palotának számos gazdagon díszített terme volt. Ezek nemcsak azért készültek, hogy berendezésükkel megidézzék a magyar történelem nagy alakjait és korszakait, így kapcsolva össze a dicső múltat a jelennel, hanem azért is, hogy bizonyítsák, milyen nagyszerű kézművesek, iparosok tevékenykednek Magyarországon.

A kihívást nemcsak az egyes helyiségek berendezésének a megtervezése jelentette, hanem a pontos, határidőre történő kivitelezés is. Ezért csak olyan gyárak jöhettek szóba, amelyek már bizonyítottak. Thék Endrét lakó-, háló-, ebédlő- és fogadószobák bútorainak legyártása mellett a Szent István-terem faipari munkáinak kivitelezésére kérte fel Hauszmann Alajos. A terem berendezésében a finom, aprólékos, bensőséges részleteké volt a főszerep, az alapvetően román jegyek mellett sok helyen felbukkant a magyar ornamentika is. A berendezési tárgyak díszítő motívumait annak idején Györgyi Géza tervezte, köztük gyakori a szív, valamint a román és a neoromán stílusra

jellemző farkasfog, amely a faragott mellett festett változatban is megjelenik. A Szent István-terem egyik leglátványosabb eleme a diófából készült falburkolat volt, amelyet az aranyozás mellett majolikabetétek is díszítettek.

A gondos tervezés és az élvonalbeli iparosmunka elsöprő sikert hozott: a terem berendezését Thék gyárában megtekintette maga Ferenc József is, aki elismerően nyilatkozott a munkáról. A bútorzat az 1900-as párizsi

☞ Korhű, részletgazdag díszítés jellemzi a Szent István-terem újraalkotott fafaragványait

világkiállításon hatalmas tetszést aratott a közönség körében, ráadásul a zsűri nagydíját is elhozta.

Akárcsak a Budavári Palotanegyed más épületei, a második világháborúban a palota is szörnyű találatokat kapott, a Szent István-terem a harcok során szinte teljesen kiégett, a kommunisták pedig később nem akarták újjáépíteni. A Nemzeti Hauszmann Program keretében számos művészettörténész, iparművész, restaurátor és

☞ A mives faelemeket az asztalosmesterek kerti diófából készítették

más szakember dolgozik azon immár évek óta, hogy a Szent István-termet régi fényében adhassa vissza a palota látogatóinak. Első lépésként a lehető legrészletesebben kellett rekonstruálni a terem díszítését és berendezését, régi dokumentumok és fotók segítségével. Az utóbbiak szerencsére olyan jó minőségűek, hogy tisztán kivehetők rajtuk az aprólékos, bonyolult fafaragások is. A bútorokról ráadásul olyan fotók is előkerültek, amelyek nem az enteriőrben készültek, hanem egyesével ábrázolják a székeket, asztalokat, ezek szintén sokat segítettek az új tervek elkészítésében.

A mai tervezőknek az egyik legnagyobb kihívást az jelentette, hogy meghatározzák a bútorok méretét, ezekről ugyanis nem maradt fenn

A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚBAN PORIG ROMBOLT, ÉS MOST ÚJJÁSZÜLETŐ LEGENDÁS SZENT ISTVÁN-TERMET IDÉN AUGUSZTUS 20-ÁTÓL CSODÁLHATJÁK MEG A LÁTOGATÓK.

EGY TITOKZATOS VÉGRENDELET NYOMÁBAN

Beszélgetés Ajtony Judittal, a századforduló legendás bútor- és zongoragyárosa, Thék Endre leszármazottjával fiókokban megbúvó családi titkokról, hazafiságról és Kossuth Lajos hívó szaváról, elefántcsont billentyűs zongorákról, valamint a Budavári Palota Szent István-termének újjászületéséről.

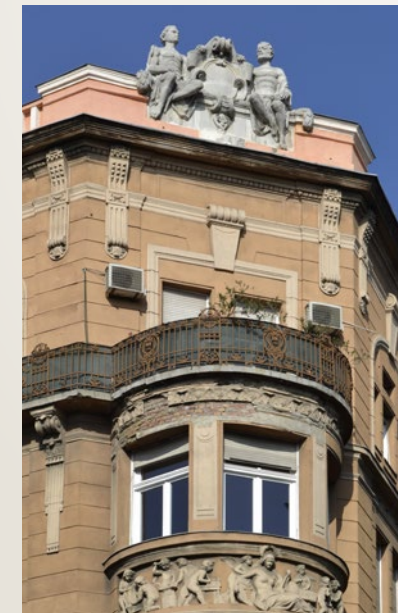

✿ Mikor és hogyan tudta meg, hogy rokonságban áll a 19. és 20. század fordulójának leghíresebb magyar asztalosmesterével?

Az én történetem egészen más, mint a Strobl vagy a Hauszmann család tagjaié, akik születésük óta ismerik csodás felmenőiket, és egész életükben ápták az örökségüket. Orosházán születtem, a sors különös fintoraként a Thék Endre utcában nőttem fel, ám sokáig mit sem tudtam a rokoni számról. A munkásságát viszont már gyerekként jól ismertem, hiszen a lakásunk ebédlőjében és hálószobájában, illetve a nagypapám ügyvédi irodájában is álltak Thék-gyárban készült bútorok, sőt annak idején egy Thék zongorán tanultam játszani.

Nyolc évvel ezelőtt a családi iratok között kerestem épp valamit, amikor a kezembe akadt Thék Endre 28 oldalas, kézzel írott végrendeletének másolata, amelyben 50 000 koronát hagyott a nagymamámra.

Nem tudom, hogy a sorsnak vagy a Jóistennek köszönhetem-e ezt a váratlan fordulatot. Fogalmam sincs, hogyan kerülhetett az iratok közé a végrendelet, de amikor megtaláltam, éreztem, hogy ennek a dolognak utána kell járnom. Így került felszínre a rokoni szál, így derült ki, hogy a dédnagymamám és Thék Endre első unokatestvérek voltak: Thék édesanyja és az én üknagyapám együtt jöttek el Erdélyből, Gyergyószentmiklósról. Erdélyi örmények voltak mindketten.

✿ Az egykor a Thék-gyárnak helyet adó épület díszes homlokzata az Üllői út 66. szám alatt

nagymamám barátnőjénél, Müller Károlyné Ruprich Lenkénél, az Üllői úti lakásában. Lenke néniről a kutatásaim során tudtam csak meg például, hogy jelen volt a Szent István-terem berendezésének első kiállításán, ami rendhagyó módon nem az 1900-as párizsi világiállításán és nem is az Iparművészeti Múzeumban volt először látható, hanem az Üllői út 66. szám alatti Thék-gyárban. Az iparművészeti alkotást Ferenc József mellett Mária Valéria főhercegnő is megtekintette, akit nem más fogadott hófehér virágcsokorral, mint az akkor 10 év körüli Ruprich Lenke.

✿ Soha senki nem is említette a rokonságot a családban?

Sajnos nem, így komoly nyomozómunka volt, amíg felfejtettem a családi történetet. A nagymamám még ismerhette Thék Endrét, levelezhetett is vele, mégsem mesélt róla sosem, amit borzasztóan sajnálok. Nem tudom, miért nem említette soha, talán a korszak az oka, talán félt felémlegetni a rokonságot, hiszen abban az időben nem volt tanácsos nagytőkés felmenőkkel dicsekedni.

Különleges élmény volt megismerni a múltat, a Thék Endre utáni kutatás közben ráadásul más izgalmas történetbe is botlottam. Gyermekkoromban sok időt töltöttem

✿ Az élete a rokoni szál ismerete nélkül is számos ponton összefonódott Thék Endre történetével...

Különösen kedves számomra az egyik személyes szál: a budai Várnegyedben található Pénzügyminisztérium épületében többek között a nagy tanácsstermet is Thék Endre

✿ Ajtony Juditék családi Thék asztala ma az orosházi Nagy Gyula Múzeumban áll

Thék Endre története ma már sokszor meseszerűnek tűnhet, de kemény munkával érte el a külföldön is jegyzett sikereket.

bútoraival rendezték be, én pedig ott, abban a környezetben ismerkedtem meg a férjemmel, egy illés-koncerten.

☞ **Maradtak a család tulajdonában Thék bútorok?**

A bútorok, amelyek gyerekkoromban körülvettek, eltűntek az 1956 utáni zavaros időkben. Édesapám Kistarcsára került, édesanyám meghalt, én pedig Budapestre jöttem. A szülőházban maradt bútorokat, papírokat, de még a képeslapokat is eladták a későbbi lakók, nem tudom, mi lett a sorsuk. Egyedül az egykor a nagyapám szobájában álló Thék asztal történetét ismerem: az jó helyre került, jelenleg az orosházi múzeumban van, bárki megnézheti.

Később az unokahúgomtól kaptam egyszer ajándékba egy 500 koronás Thék-részvényt, amelyet 1903 decemberében bocsátottak ki, amikor részvénytársasággá alakult a gyár. A mai napig büszkén őrzöm.

Rendszeresen figyelem a hirdetések is, hátha felbukkan egy-egy bútor, amely a Thék-gyárban készült. Néhány évvel ezelőtt véletlenül belefutottam egy apróhirdetésbe, amelyben fali zongora néven árultak egy Thék zongorát, egyenesen az Operaházból. Azt hittem, ez egy kis méretű játék zongora vagy dísznek készült zongora lehet, így amikor egy kisebb autóval szerettem volna elhozni,

A THÉK ZONGORÁK BEMUTATÓTERMÉBEN RENDSZERESEN RENDEZTEK HANGVERSENYEKET, ÉS MÉG ZONGORAISKOLÁT IS MŰKÖDTETTEK.

nagyon meglepődtem. Kiderült, hogy költöztetőautó kell hozzá. Egy hatalmas zongoraház volt, lábak és tető nélkül, a gyönyörű kottatartója és az eredeti billentyűi a mai napig a nappalinkat díszítik, a falra függesztve.

☞ **Az elmúlt években sok időt töltött Thék Endre személyes és szakmai múltjának kutatásával. Mit gondol, mit tanulhatunk ma az ő történetéből?**

Thék Endre különleges alakja volt a magyar iparművészet történetének. A többi között példaértékű a hazafisága. Kossuth hívását meghallva Párizsból jött haza, hogy a magyar ipar fellendüléséért dolgozzon. A nagy államférfi fényképe állítólag haláláig kint állt az íróasztalán.

Az egész életét a bútorigar felvirágztatásának szentelte. A története ma már sokszor mesészerűnek tűnhet, de küzdelmes, kemény munkával érte el a külföldön is jegyzett sikereket. Százötven egyesületben volt tag, amelyeknek a működésében

☞ **A Wenckheim-palota egykori dohányzóterme a Thék-gyár fabútoraival**

FSZEK Budapest Gyűjtemény

nemcsak szónoklatokkal volt jelen, hanem tetteivel és nemritkán jelentős anyagi támogatással is. Létrehozta Orosházán az első bentlakásos tanonciskolát, ahol ösztöndíjas helyekre is pályázhattak a nehezebb sorsú iparostanulók. Nagy figyelmet fordított a diákok kulturális nevelésére, például énekkar is működött az intézményben.

Ha valahol segíteni kellett, akkor ő ott volt. Lehetett árvíz, tűzvész vagy egyéb katasztrófa, az elsők között segített, szervezett vagy épp anyagi támogatást nyújtott. A kortársak beszámolóí alapján pedig

mindezt végtelen alázattal és szerénységgel tette.

☞ **Mint arról már szó esett, Thék Endre a bútorgyártás mellett zongorakészítéssel is foglalkozott. Mi inspirálta erre?**

Nem ő volt az első vállalkozó Magyarországon, aki zongoragyár-alapítással próbálkozott, bár igen tökeigényes dolognak számított ez akkoriban. A korabeli statisztikákból jól látszik, hogy abban az időben évente átlagosan 1700 zongorát hoztak külföldről az országba, és ezek darabjáért átlagosan 1000 koronát fizettek a vásár-

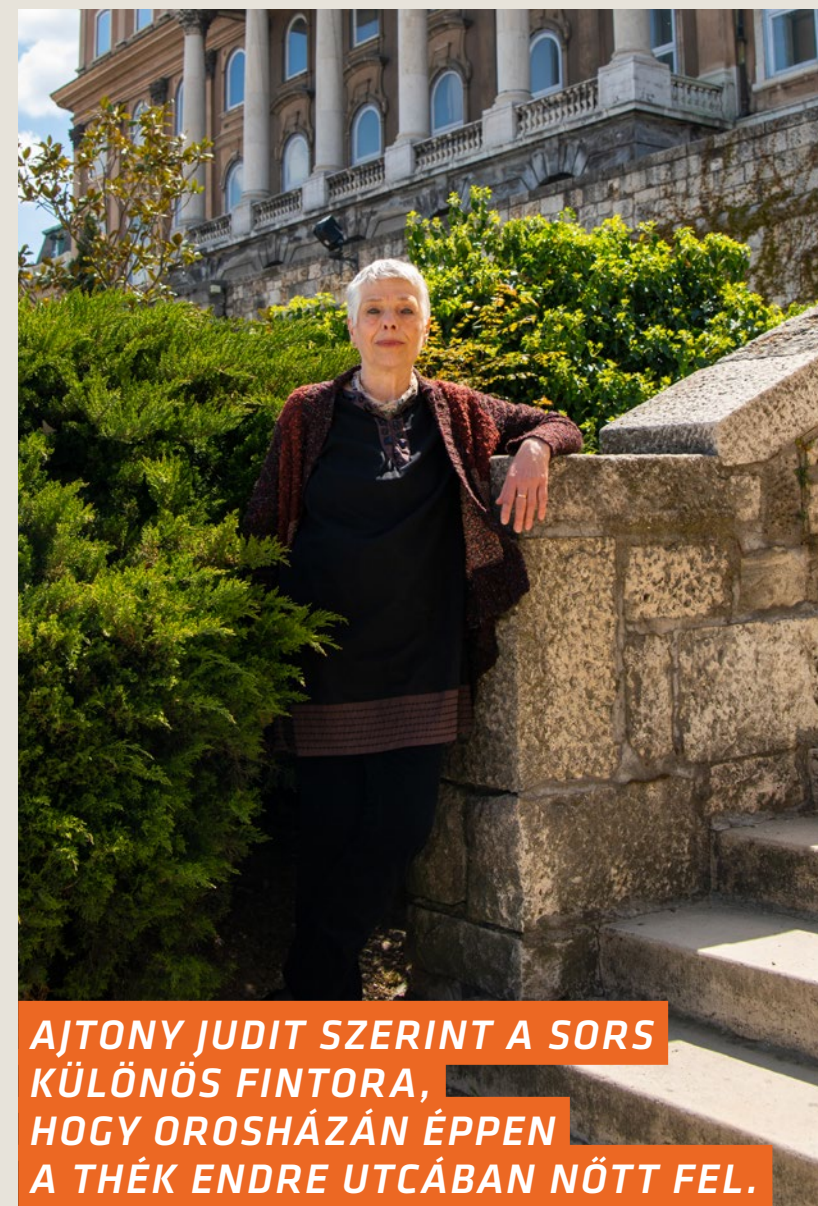
lók. Thék Endre célja az volt, hogy ezt az évi 1700 000 korona bevételt az országon belül költse el az emberek, tehát a hazai ipar bevétele legyen.

1897-ben a kor legprofibb hazai zongorakészítőjének, Lédeczy Sándornak a vállalkozását vásárolta fel a Thék-gyár, őt magát megtartották művezetőnek, és el is kezdték a zongorák gyártását. A zongorabillentyűk elefántcsontból készültek, a feszítőkereteket pedig – Thék Endre szabadalma alapján – nem vasból, hanem alumíniumból készítették, amitől a zongoráknak szebb, csengő hangjuk lett. Ez utóbbi azonban olyan költségessé volt, hogy egy idő után fel kellett vele hagyniuk.

A zongorák bemutatóterme egy ideig a Klotild paloták egyik félémeletén volt, ahol nem egyszerűen csak a vásárlókat fogadták, hanem Thék rendszeresen szervezett oda hangversenyeket és kiállításokat is, sőt, még zongoraiskola is működött ott.

☞ **2021. augusztus 20. után a nagyközönség számára is látható lesz Thék Endre egyik legkülönlegesebb munkájának rekonstrukciója a Budavári Palota déli összekötő szárnyában található Szent István-teremben. Mit gondol az újjáépítésről?**

Régóta figyelem már a Szent István-terem újjászületésének munkálatait, szerencsére számos cikk elérhető róla az interneten. Kétségtelen, hogy a rokoni szálak miatt elfogult vagyok, de személy szerint nagyon örülök a megújításnak. A Hauszmann korabeli építkezéseken dolgozó mesterek, Zsolnay Vilmos, Jungfer Gyula, Róth Miksa és persze Thék Endre olyan épületegyüttest alkottak, amely megérdemli, hogy újjászülessen. A historizmust mint művészettörténeti korszakot évtizedekig megtagadták, ám szerencsére ma már más a helyzet. Örülök, hogy a Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően nem egyfajta halott múzeumként, hanem egy élő közösségi térként születik újjá a Budavári Palotanegyed, informatív sétákkal és izgalmas programokkal. ☞

AJTONY JUDIT SZERINT A SORS KÜLÖNÖS FINTORA, HOGY OROSHÁZÁN ÉPPEN A THÉK ENDRE UTCÁBAN NÖTT FEL.

ÚJ MÁRKA SZÜLETETT: BUDAVÁRI PALOTANEGYED

BEPILLANTÁS A KULISSZÁK MÖGÉ

A világvárosok csaknem mindenki által ismert nevezetességei vagy városrészei gyakran önálló márkát is alkotnak. Párizs, Prága, New York, Barcelona – hogy csak néhányat említsünk – mind-mind kiváló példái a kulturális és turisztikai célú nevezetesség- vagy város(rész)-népszerűsítésnek. Eljött az ideje, hogy a világörökség részét képező Budavári Palotanegyed is önálló arculatot kapjon, hiszen valójában csakugyan úgy tekintünk rá, mint egy ismerős, számunkra kedves, jól csengő, patinás és sokakat idevonzó brandre. Ez azonban nem egyszerű feladat, hiszen vannak mesterségesen létrehozott brandek, és vannak, amelyek egy közösség lelkében születnek meg. Utóbbiakat nyugodtan nevezhetjük természetes módon létrejött márkáknak, amelyek olyan erős kisugárzással, gazdag tartalommal és egyedülálló értékvilággal rendelkeznek, hogy azok vonzását érdemes a modern arculatépítés eszköztárával is megjeleníteni, megsokszorozni és világraszólóvá tenni.

A budai Vár és benne a Budavári Palotanegyed Magyarország, Európa és a világ kiemelkedően értékes öröksége, egy olyan hely, amelyért mindannyian felelősek vagyunk. A Palotanegyedben zajló fejlesztések célja, hogy egy olyan városrész alakuljon ki, ahova érdemes újra és újra ellátogatni, ahol érdemes hosszabb időt is eltölteni – tartja a Nemzeti Hauszmann Program hitvallása.

„A budai Vár hagyományosan két, egymást kiegészítő részből, a polgárvárosból és a Palotanegyedből áll. Az elmúlt években végzett munkáknak köszönhetően a Budavári Palotanegyed új életre kelt: a Dísz tértől délre található történelmi városrész izgalmas programokkal és látványokkal kapcsolódott be a főváros turisztikai és kulturális véráramába, bebizonyítva, hogy a budai Vár sokkal többet jelent a Halászbástyánál.

**BUDAVÁRI
PALOTANEGYED**

**BUDAI
VÁRSÉTÁK**

📍 **A Budavári Palotanegyed és a Budai Várséták új logói**

A Várkert Bazár például felújítása óta Budapest egyik legnépszerűbb rendezvényhelyszínévé vált, koncertjei, kiállításai, irodalmi estjei és más ese-

ményei számtalan látogatónak szolgálták már felejthetetlen élménnyel. A kulturális kínálatot tovább színesítik a Budai Várséták tematikus vezetései is, amelyeken az érdeklődők megismerhetik a budai Vár közel 800 éves történetének legérdekesebb titkait: meglátogathatják például az újjáépült Lovardát, a páratlan szépségű Habsburg nádori kriptát, vagy a Várhegy pincerendszerének zegzugos folyosóin átsétálva beléphetnek Magyarország legrégebbi fennmaradt mikvéjébe is” – mondta lapunknak Sikota Krisztina, a Várkapitányság turisztikai és kulturális vezérigazgató-helyettese.

Újjászületett a Főrség Hauszmann Alajos korabeli épülete, amelyben nem csupán egy különleges hangulatú étterem, de kiállító- és rendezvénytér is helyet kapott. Az újjáépült Lovarda multifunkcionális rendezvénytere

szintén izgalmas programokkal várja majd a Várban élőket és az ide látogatókat. Idén befejeződik a Csikós udvar megújítása is, a Főrség szomszédságában álló Mátyás kútja pedig már tavaly nyár óta teljeskörűen felújítva várja a turistákat.

„Idén augusztus 20-án nyílik meg a nagyközönség előtt a Budavári Palota déli összekötő szárnyában található Szent István-terem, amely a palota első rekonstruált történelmi terme lesz – folytatja Sikota Krisztina a fejlesztések felsorolását. – Az államalapító királyunkról elnevezett történelmi helyiség a századforduló iparművészetének csúcsteljesítménye volt, megalkotásában a kor olyan mesterei vettek részt, mint Strobl Alajos, Zsolnay Vilmos,

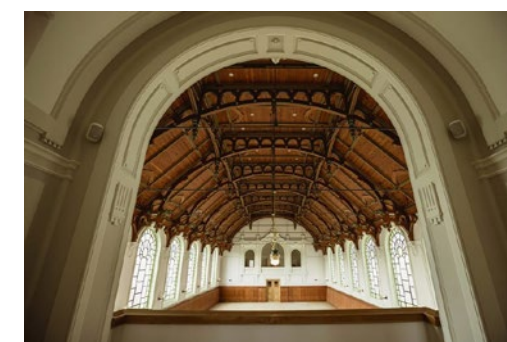
📍 **Sikota Krisztina, a Várkapitányság turisztikai és kulturális vezérigazgató-helyettese**

📍 **A Főrség és a Lovarda épületei 2020-ban születtek újja Hauszmann korabeli alakjukban**

Jungfer Gyula vagy Thék Endre. Nagy megtiszteltetés, hogy mi lehetünk az a generáció, amely újra teljes fényében láthatja ezt a különleges alkotást.”

A felújítások sora azonban itt nem áll meg: a következő években újjáépül a Dísz téren a Honvéd Főparancsnokság egykori épülete és a Vöröskereszt Egylet egykori színháza. Az újjászülettő József főhercegi palota is új turisztikai attrakcióként szolgál majd. A rekonstrukciónak köszönhetően ismét látogatható lesz a főhercegi palotához tartozó, mesebeli hangulatot árasztó neoreneszánsz kert és istálló, ahol az érdeklődőket kézműves foglalkozások és gasztronómiai élmények várják majd. Mindemellett megújulnak a Budavári Palotanegyedben található történelmi kertek is, valamint megtörténik a területet körbevevő várfalak oly régóta esedékes rekonstrukciója.

A Nemzeti Hauszmann Program elkötelezett a városrész autómentesítése mellett is. A Szent György tér, a Szent György utca és a Színház utca forgalommentesítésével a terület ismét a gyalogosoké lett. Fontos szempont, hogy a budai Vár az ide látogatók számára minél könnyebben megközelíthető legyen, ezért folyamatosan zajlik a sétányok, lépcsők és a zöld felületek megújítása, a Budavári Palotához

vezető sétautak rendbetétele. A felújított Ybl-támfalnak, az újjáépített Hauszmann-féle rámpának és a két új, nagy kapacitású liftnak köszönhetően idén befejeződik a tabáni akadálymentes tengely kialakítása is, ami által egy új belépési pont jön létre a Tabán irányából.

„Mindezek az eredmények és a további nagyszabású tervek felvetik annak szükségességét is, hogy – más világvárosokhoz hasonlóan – a Budavári Palotanegyed is rendelkezzen a helyszellemiségét tükröző, önálló és vonzó arculattal. A brand létrehozásával a célunk az, hogy egy márka alá gyűjtjük azokat a kulturális és turisztikai programokat, illetve intézményeket, amelyeket a Budavári Palotanegyedben található meg a látogatók, legyen szó akár a Budavári Palotáról, a Budai Vársétákról vagy épp a Várkert Bazárról” – nyilatkozta Sikota Krisztina a Budavári Palotanegyed márkáépítéséről. ✂

RITUÁLIS FÜRDŐ A FÖLD ALATT

A budai Vár alatt húzódó, sok kilométer hosszú, labirintusszerű pince- és barlangrendszerrel számos érdekesség kiderült már az elmúlt évtizedekben. A 2000-es években azonban igazi kuriózumot tártak fel a régészek a Szent György tér alatt: hazánk legrégebbi ismert mikvéjét, vagyis zsidó rituális fürdőjét. A különleges helyet a Hájim öröksége elnevezésű élménysétán, a Budai Várséták szakembereinek vezetésével bárki megnézheti az aktuális járványügyi szabályok betartásával, az eddiginél is izgalmasabb tematikával és megújult látványvilággal.

A Várhegy üregeinek, barlangjainak szövevényes rendszerét a városrész lakói sokféleképpen hasznosították: éléskamraként, borospinceként vagy éppen bűvőhelyként is jó szolgálatot tettek ezek a természetes, majd mesterségesen tágitott üregek. Egy igazán különleges funkciójú építmény is helyet kapott a területen: a tatárjárás után az egyik akkori városkapu közelében (a mai Szent György téren) letelepedő, kis lélekszámú zsidó közösség itt alakította ki a számára létfontosságú rituális fürdőt. A létfontos-

ságú jelző egyáltalán nem túlzás: a mikve elsődleges funkciója ugyanis az, hogy a férjzett nők a havi ciklusuk után egy meghatározott napon alámerüljenek benne, ami feltétele annak, hogy aztán ismét házasságot élhessenek a férjükkel. A fürdő fontosságát jól mutatja, hogy a múltban, amikor egy zsidó közösség új helyen telepedett le, és nem volt anyagi forrásuk mikve és zsinagóga építésére, akkor az előbbi élvezett elsőbbséget.

A mikve szó szerinti jelentése „egybegyűjtött víz”, és építésének

részletesen leírt szabályai vannak. A legfontosabb, hogy természetes vizet, forrás-, patak- vagy ezek hiányában esővizet kell hozzá összegyűjteni megfelelő mennyiségben (legalább 40 szeá, kb. 750-1000 liter), amelyet tiszta, meghatározott méretű medencébe kell vezetni. A közösség tagjai szintén mikvében kell hogy alámerítsék az új konyhai edényeket, eszközöket, hogy a kóser konyhában használhassák őket, itt merítkeznek meg a zsidó hitre áttérők, és bizonyos alkalmakkor a férfiak is ellátogatnak ide, nem csak a nők.

„A mikvében végrehajtott rituális fürdő sokkal több, mint az előírások betartása. Szentség, lelki megtisztulás – mondta el lapunknak Faith Áser budavári rabbi. – Számos párhuzamot találhatunk a Tórában. Ádám a kiűzés után egy természetes forrásvizet keresett, hogy megtisztuljon, és a negyven napig tartó özönvíz célja is a világ megtisztítása volt. A Kabbala azt tanítja, hogy aki alámerül, lelkileg is magasabb, magasabb szintre kerül. Ez a szertartás túlmutat az emberi elme felfogóképességén, de nem is kell megérteni: pusztán elég, ha elfogadjuk, hogy ilyenkor az egót figyelmen kívül hagyva az egész lényünket átadjuk a Teremtőnek, akaratunkat alárendeljük az övének. Ezért is nagyon fontos, hogy testünk minden egyes molekulája, a legkisebb hajszál is a víz alá kerüljön.”

☞ **A nőket a rituális fürdő előtt ellenőrzik, hogy kellően ápoltak-e, mert a víz tisztaságának megőrzése kiemelten fontos**

A budavári Mikve piciny medencéjét látva, mélyen a Várnegyed alatt, talán mi is megérezhetünk valamit mindabból a különleges hangulatból, amely a több száz éve itt élő közösség mindennapjait áthatotta. Az építmény azért is különleges, mert igen kevés látogatható középkori mikve létezik, ráadásul a helyszínen felépített látványos installációk, fények és hangok szintén segítenek közelebb hozni ezt az ősi rituálét és a mögötte rejlő csodálatos filozófiát a ma emberéhez. ☞

▶ HÁJIM ÖRÖKSÉGE

Különleges sétával várják az érdeklődőket a Budai Várséták szervezői a járványhelyzet miatti korlátozások feloldása után.

A Hájim öröksége élményséta során feltárul előttünk az egykori Zsidó utca egyik házának kapuja, és bepillantunk egy család mindennapjaiba. Megismerkedünk Hájimmal, egy 13 éves fiúval, aki a 15. század elején az első budai zsidó negyed lakója volt. Vajon mikor és honnan érkezett Budára a zsidó közösség? Mivel foglalkoztak a tagjai? Milyen helyszínen talált tárgyak, építészeti emlékek utalnak egykori ittlétükre? Az időutazáson ezekre is fény derül, Hájim vezetésével pedig – képeken, hangokon, illatokon keresztül – megelevenednek előttünk a zsidóság hétköznapijai, ünnepei és vallási rituáléi. A Várhegy pincerendszerének zegzugos folyosóin vezetett séta egészen a középkori rituális fürdőig kalauzol bennünket, amely Magyarország legrégebbi fennmaradt mikvéje.

További információk a Budai Várséták honlapján és Facebook-oldalán találhatóak.

MINDIG OTTHON VAGYOK A VÁRBAN!

Első gyerekkori élményeitől az idős mesterekkel való találkozásokig sok-sok kedves emlék köti a budai Várhoz Bercz István néptáncost, aki a Fonó Budai Zeneház vezetőjeként is arra törekszik, hogy valódi élményként, élő kultúraként ismertesse meg a néptáncot mindenkivel. A Nemzeti Hauszmann Program Facebook-oldalán időről időre művészeket, közéleti szereplőket kérünk arra, meséljenek a Várhoz fűződő viszonyukról. Ezúttal a Fölszállott a páva című népzenei-néptáncos vetélkedő szólótánc kategóriájának 2012-es győztesét kérdeztük.

➤ **A Fölszállott a páva című tehetségkutató döntőjében Bercz István gyimesi féloláhost és verbunkot adott elő**

Bercz István élete első napjától a magyar népi kultúra szeretetében nőtt fel, hiszen édesapja, Bercz András mesemondó, édesanyja, Jávorka Lilla pedig néptáncos. Már a legelső emlékei is a táncosokhoz és a budai Várhoz kötődnek. „Édesanyám a Budapest Táncgyűttesben táncolt, és hál’ istennek óvoda helyett én a próbáikra jártam. Ott nőttem fel a táncosok lába alatt, a Magyarság Háza régi épületében a Szentháromság téren, és ott történt meg, hogy az én kis gyerekfejembe beitta magát ennek a kultúrának a szeretete.”

Amely szeretet aztán időről időre visszavezette őt a Várba, ahol a szép lassan néptáncművésszé érő Bercz István számos kedves emléket gyűjtött össze az évek során. „Élénken él bennem például az első bicskavásárlás a Mesterségek Ünnepe: az maga volt a felnőttkor illúziója. Amikor az embernek tizenévesen ott van a zsebében az első bicskája, akkor úgy érzi, hogy övé a világ! A törököt személyesen üttem volna ki, ha abban a korban éltem volna! Sok szép emlékem kötődik a Mesterségek Ünnepehez, amelyet évről évre ezen a gyönyörű helyszínen rendeznek meg.

Rengeteg pásztorral találkoztam, mulattam itt, gyakran megesett, hogy már eljött a záróra, de még volt hátra harminc versszak...”

A népszerű táncos nagy lelkesedéssel beszél a Várkert Bazárról is, számos emlékezetes előadást látott ott. A Nemzeti Táncszínház művészeként pedig éveken át szerinte a mindennapjai része volt a budai Vár: itt mutatták be például Fitos Dezső koreográfiáját, amelyet aztán Washingtonban, a világ legnagyobb folklórtalálkozóján, a Smithsonian Fesztiválon is előadtak, nagy sikerrel.

Ennyi kedves emlék után nem meglepő, hogy bármikor szívesen csavarog egyet a Vár utcáin. „Bármerre nézünk is, de különösen, ha a Duna felé fordulunk, impozáns a látvány. Ez a helyszín, bár lehet, hogy észre sem vesszük, minden pillanatot megszépít. Bármilyen hangulatunk legyen is, jó a Várban sétálni, a kis eldugott utcákon apró meglepetések várnak. Itt mindig otthon vagyok. Az utcákat

natok összeérnek a saját élményeimmel: azáltal, hogy ebben az impozáns környezetben pásztorokkal énekelhettem, találkozott az én életem és a 19. század.”

A múlt mellett a jelen és a jövő is éppen olyan fontos, vallja Bercz István, ezért nagyon örül annak, hogy megújulnak, új funkciót kapnak a Vár történelmi épületei, terei. „Felemelő látni, hogy újraélednek ezek az épületek. A néptánc és a népzene az el-

„Hiszem, hogy ez a csodás helyszín, a budai Vár az egész társadalomé, a magyar embereké tud lenni, és a közösséget építő szép pillanatok helyszíne lesz.”

járva azt is átérzem, hogy a 19. században a nemzet legnagyobbjai, Széchenyiék hogyan akarták nagyvárossá tenni az országot. Nekem néptáncosként ez az egyik legfontosabb történelmi időszak, hiszen az arisztokrácia ekkor fedezte fel, hogy a jobbagység nemcsak a földjét szántotta, hanem megőrzött egy olyan kultúrát is, amelyből magas művészetet és nemzeti kultúrát lehet építeni. Úgy érzem, hogy a Várban ezek a fontos történelmi pilla-

múlt ezer év kollektív szellemi kincse, és hiszek abban, hogy mindez a mai ember számára is teljes értékű művészet, amely ugyanúgy hozzáad az életéhez, mint régen. Hiszem, hogy ha végre újra kinyílik a világ, és ezeket az épületeket megtöltjük funkcióval, akkor ez a csodás helyszín, a budai Vár az egész társadalomé, a magyar embereké tud lenni, és a közösséget építő szép pillanatok helyszíne lesz.” ✂

ÉG ÉS FÖLD KÖZÖTT

125 ÉVES A SZILÁGYI DEZSŐ TÉRI REFORMÁTUS TEMPLOM

A budavári templomokat bemutató sorozatunkban egy idén jubiláló mesés épület történetébe kalauzoljuk el az olvasót. A jellegzetes vörös téglás neogótikus épület Hauszmann Alajos egyik kedves munkatársa, Pecz Samu tervezte. Neki köszönhetjük egyébként a Levéltár épületét, csakúgy, mint a Műegyetem könyvtárát vagy épp a Vámház körúton a Vásárcsarnokot. A magyar historizáló építészetben belül is egy egészen különleges világot teremtett meg. Épületei méltóságteljesen lélekemelők, de ezzel együtt is mindig őszinték, emberközpontúak és nyíltak. Nélkülük egészen más lenne a magyar főváros és Budavár arculata is. Bár eltérő stílust és gondolkodásmódot képviseltek, Hauszmann korán meglátta, elismerte és biztatta tehetségét, amely neki is köszönhetően bontakozhatott ki, és nyerve el a református gyülekezet rokonszenvét és bizalmát a 19. század végén.

ÖSSZEFOGÁS A KÖZÖS ÜGYÉRT

Mai szemmel nézve is ámulatba ejtő az a növekedés, ahogyan a református hívek száma a századfordulót megelőző évtizedekben gyarapodott a fővárosban: míg az 1870-es években Budán alig másfél száz, egy évtized múltán már közel két és fél ezer itt élő hívet tartott számon ezen a környéken a református egyház.

Istentiszteleteiket ennek ellenére egészen az 1880-as évekig a Bécsi kapu téri evangélikus templomban voltak kénytelenek tartani, hacsak nem akartak a pesti oldalra vagy épp Óbudára menni, ami – főként telente – igencsak hosszadalmas és nehézkes is volt.

Érthető, hogy 1885 tavaszán végül gyűjtést rendeztek, hogy valahol a közelben felépítsenek végre egy saját templomot. Lelkesedésük nyomán Tisza Kálmán hitvese, gróf Degenfeld-Schomburg Ilona, minden befolyását latba vetve különféle társasági eseményeket, jótékonysági koncerteket és felolvasóesteket szervezett az ügy érdekében. Egy ilyen alkalommal maga Ferenc József is jelentős, öt-

száz forintos adománnyal támogatta az első Budavár környéki református templom felépítését, példáját pedig számos miniszter, előkelőség és módos polgár követte.

Amikor összegyűlt az eltervezett mintegy százezer forint, a közösség pályázatot hirdetett a templom megtervezésére és felépítésére. A megbízást végül Pecz Samu, a kor egyik legkülönlegesebb historikus építész nyerte el egy jellegzetes vörös téglás neogótikus tervvel.

Pecz egyébként – a nála valamivel idősebb – Hauszmann irodájában is dolgozott. Egyik első jelentős megbízását, a nádasdladányi plébániatemplom megtervezését is neki köszönhetjük pályája elején.

PECZ SAMU ÉS A SZÉLKAJAS

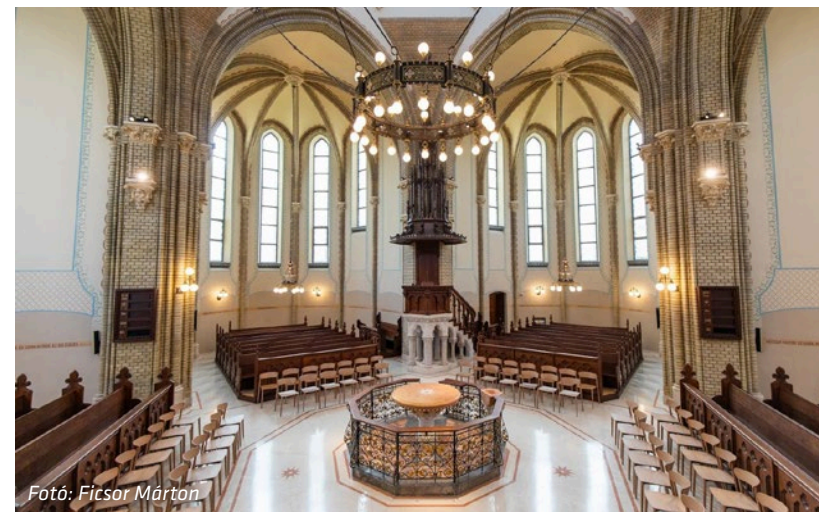
A tervező az ideális református templom eszméjét kereste munkája során. Az alapkoncepció része volt egy pentagon alaprajzú struktúra, amely az istentisztelethez teremtette meg a megfelelő teret, valamint a leplezetlen őszinteséget sugárzó vörös téglás

➤ Pecz Samu (1854–1922) evangélikus elemi iskolai és gimnáziumi tanulmányai után 1871-től a Műegyetemen, majd a bécsi Képzőművészeti Akadémián tanult, ahol a legmagasabb kitüntetést nyerte el. Hazatérése után Schulek Frigyessel és Hauszmann Alajossal is dolgozott, és tanított a Műegyetemen is. A protestáns templom- és iskolaépítészeti kiemelkedő alakja

külső megjelenés, ahol az építőanyagot nem befedni, hanem vállalni, sőt felmutatni szerette volna. Pecz koncepciója magában foglalta az alaprajzzal és a külsővel tökéletes összhangban álló, hatszáz fő befogadására alkalmas belső tér kialakítását is.

Az építkezés 1893-ban kezdődött, a felszentelésre 1896 virágvasárnapján került sor. A tervező maximalizmussal kapcsolatban mindennél többet mondanak azok a korabeli történetek, amelyek Pecz és közvetlen munkatársa, Sándy Gyula mindenre kiterjedő figyelmének és magas elvárásainak emlékét őrzik. A fáma szerint Sándy közeli lakása ablakából még esténként is szemmel tartotta a munkálatokat. Egy alkalommal feltűnt neki,

➤ A pentagon alaprajzú, neogótikus templom hatszáz fő befogadására alkalmas

Fotó: Ficsor Márton

Fotók: Ficsor Márton

milyen gyorsan halad az ács egyik munkása a tetőfedéssel. A távolság ellenére észrevette, hogy nem minden cserepet rögzít szabályosan, szeggel. Másnap sorban fel is emelte ezeket a cserepeket, és újrafedette a tetőzetet. Egy másik történet szerint pedig Pecz, aki nagy híve volt az újításoknak és a kísérletezésnek, a templom tetején forgó szélkakas szerkezetébe vasgolyók helyett üveggyöngyöket helyeztetett. Ám a kakas egy idő után nem forgott tovább, és noha nem sokan láthatták ezt letről, őt nem hagyta nyugodni a dolog, szétbontatta a torony tetején díszelgő szerkezetet, és csalódottan tapasztalta, hogy terve ezúttal nem vált be: az üvegtörmelék ugyanis elképzeléseivel szemben felgyűlt a szerkezetben, és nemhogy segítette volna, inkább ellehetetlenítette a működést. Végül visszatért a jól bevált, hagyományos vasgolyókhoz.

ADY ENDRE ESKÜVŐJE

Ez a nagyszerű hely a felszentelése óta eltelt 125 év során rengeteg szép és fontos személyes és közösségi élménnyel gazdagította az itt élőket.

Számos híresség tartotta itt esküvőjét, többek között Ady Endre és Csinszka is. Az idő azonban nem hagyta érintetlenül sem a mégoly gondosan megépített falakat, sem pedig a saját korában modernnek számító gépeszeti megoldásokat. Ezért 2010 és 2014 között teljeskörűen felújították a templom külsőjét, 2019 és 2021 között pedig a belső terek újultak meg: korszerűsítették a fűtésrendszert és az elektromos hálózatot, a régiék helyére hőszigetelt nyílászárók kerültek, rendbe hozták a padokat és a falakat is lefestették. Az idei jubileumi évben a 2014 óta történelmi emlékhelynek számító templom immár minden szempontból megújulva várja a híveket és érdeklődőket.

A gyülekezet, amelynek ez a szakrális hely ma lelki otthona, sok szempontból különleges. A hitéletben itt kiemelkedően fontos szerepet játszik az ökotudatosság, a teremtett világ értékeinek védelme. Ez a szemlélet szerves része a közösség mindennapi életének, karitásztevékenységének és ünnepei-

nek is. A templom nagy gondot fordít a fenntarthatósági szempontokra a működtetés során, de az ide járó híveknek a szabadtéri istentiszteletek semmihez sem hasonlítható élményében is gyakorta lehet részük.

A közösség eleven, mély kapcsolatot ápol számos gyermekintézménnyel, sőt, saját családi bölcsődét is üzemeltet, hogy ily módon is segítse a kisgyermekes családokat, és egyúttal a lehető legerőteljesebb közösségi környezetet biztosítsa a felnövekvő nemzedékek számára már az első tudatos pillanatoktól kezdve. Saját cserkészcsapata is van, ahol a kicsit nagyobbak ismerhetik meg élményszerűen a természet, az összetartozás, az egymásért való lét szépségeit. ✿

SZURKOLJUNK EGYÜTT A MAGYAR VÁLOGATOTTNAK A VÁRKERT BAZÁRBAN

Óriáskivetítővel, remek hangulattal és csodás panorámával várja a Várkert Bazár a szurkolókat 2021. június 11. és július 11. között. Az idei labdarúgó-Európa-bajnokságon ráadásul a magyar csapatnak is szurkolhatunk, a meccsek egy részének pedig a Puskás Aréna ad otthont.

Nehéz év van mögöttünk: a koronavírus-járvány oly módon változtatta meg az életünket, ahogyan azt korábban elképzelni sem tudtuk. Sok türelemre, önfegyelemre és kitartásra volt szükségünk, hogy átvészeljük ezt az időszakot. A járvány harmadik hullámának csillapodásával azonban kicsit fellélegezhetünk. Ugyan továbbra is óvatosan és körültekintően, de visszatérhetünk régi szokásainkhoz: összefuthatunk barátainkkal, ismerőseinkkel, kihasználhatjuk a kellemes nyári idő nyújtotta lehetőségeket.

Remek apropót jelentenek a találkozásra a 2021-es labdarúgó-Európa-bajnokság meccsei, amelyeket a Várkert Bazárban élőben követhetnek nyomon a szurkolók június 11. és július 11. között. A 16. Európa-bajnokságot 11 városban rendezik meg: London, München, Róma, Baku, Szentpétervár, Bukarest, Amszterdam, Sevilla, Glasgow és Koppenhága mellett Budapest is képviselteti magát a házigazdák sorában. A csoportmérkőzések mellett a nyolcaddöntők során is pályára lépnek a csapatok a Puskás Arénában. A két elődöntőt és a döntőt a londoni Wembley Stadionban játszzák majd.

A 2014-ben átadott, megújult Várkert Bazár az utóbbi évek egyik legnépszerűbb budapesti rendezvényhelyszínévé vált: nem csupán a csodás

épület és kert, a gyönyörű dunai panoráma, de a sokszínű – az irodalmi estektől a koncerteken és tánclőadásokig – az kiállításokig terjedő – programkínálat is vonzza a látogatókat. A helyszín adottságainak köszönhetően a programok jelentős része idén nyáron is szabadterén, kellemes környezetben, a járvánnyal kapcsolatos aktuális előírásoknak megfelelően várja az érdeklődőket.

Így lesz ez a labdarúgó-Európa-bajnokság mérkőzéseinek esetében is: az élőben vetített meccsek az Öntőház udvaron és a Szárazárok színpadon lesznek majd láthatók, óriáskivetítőn, teljesen ingyenesen. Minden adott lesz a kötetlen szórakozáshoz: étellel és itallal, csocsóval, a meccsek között pedig izgalmas közösségi programokkal várja vendégeit a Várkert Bazár. ✿

SZURKOLJ VELÜNK!

BUDAPEST EGYIK LEGNÉPSZERŰBB RENDEZVÉNYHELYSZÍNE, A VÁRKERT BAZÁR ÉLŐBEN, ÓRIÁSKIVETÍTŐN KÖZVETÍTI A 2021-ES LABDARÚGÓ-EURÓPA-BAJNOKSÁG MÉRKŐZÉSEIT.

HÍREK A BUDAVÁRI PALOTANEGYEDBŐL

A Nemzeti Hauszmann Program célja a Budavári Palotanegyed megújítása. Megtiszteltetés számunkra, hogy olyan épületeket és tereket adhatunk vissza az embereknek, amelyek korábban nem csupán méltatlan állapotban voltak, de sokszor el is voltak zárva a látogatók elől. Mindent megteszünk azért, hogy mindig időben felhívjuk a figyelmet az aktuális munkálatokra és az azokkal járó esetleges forgalmi változásokra. Reméljük, ez is elősegíti, hogy a jövőben is megtiszteljenek bennünket figyelmükkel, bizalmukkal.

MEGÚJÍTJUK A VÁRFALAKAT

A várfalak fejlesztésének célja, hogy megszűnjenek a balesetveszélyes szakaszok, és a látogatók eddig be nem járható területekre is eljuthassanak. A falak átfogó rekonstrukciója hosszú évtizedek óta várat magára. A felújítás első ütemében megkezdtük a munkálatokat a déli kertek területén, a Habsburg-kapunál, illetve az Ellyps sétány déli részén, a Lánchíd utca környezetében. Jelenleg a Szarvas tér felől nem lehet feljutni a Várba a palotakerteken keresztül. Kérjük, a Tabán felől használják a Palota utat, a Duna felőli oldalon pedig a Várkert Bazáron keresztül közlekedjenek.

FELÚJÍTJUK AZ OSZK-LIFT BEJÁRATÁT

Jelenleg két új, nagy kapacitású liftet építünk, melyekkel akadálymentesen lehet majd eljutni a Palota útról a Csikós udvarba. Ezeket a

Tabán felől az Országos Széchényi Könyvtár liftjének bejáratától lehet majd elérni, ezért most megkezdjük ennek a területnek a megújítását is. Felújítjuk az épületbe vezető bronzkaput, és a lift előterét is újjávarázsoljuk, megszüntetve az évtizedek óta változatlan, lepusztult körülményeket.

Ezért, várhatóan augusztus végéig, a területet ideiglenesen le kell zárunk, az OSZK-liftet pedig naponta csak 9 óra előtt és 16 óra után lehet majd használni.

FOLYAMATOSAN KARBANTARTJUK A TÖRTÉNELMI KERTEKET, PARKOKAT ÉS SÉTÁNYOKAT

A Budavári Palotanegyedben és környékén található kerteket és sétányokat azok végleges kialakítása előtt is karbantartjuk, illetve balasztmentesítjük. Ennek során ápoljuk a zöld felületeket, új növényeket telepítünk, és megújítjuk a területen található gyalogosútvonalakat. Jelen-

leg ilyen munkákat végzünk az Ellyps sétány északi részén és a déli kertek területén.

MEGKEZDJÜK A FEHÉRVÁRI RONDELLA ÉS A KARAKAS PASA TORNYÁNAK MEGÚJÍTÁSÁT

Az elmúlt hetekben megkezdtük a Fehérvári rondella rekonstrukcióját, mely szintén hosszú évtizedek óta várat magára. A Tóth Árpád sétányhoz kapcsolódó átjárót és a rondellát a felújítás ideje alatt nem lehet majd megközelíteni, a rondella környezetében pedig táblákon jelezzük az ideiglenesen lezárt útvonalakat. A Csikós udvar megújításának részeként elindult a Karakas pasa tornyának felújítása is, amelyben mosdókat és pelenkázót alakítunk ki. A munkálatok ideje alatt a Palota utat és a Lovarda utcát összekötő lépcsőt le kell zárunk. Ebben az időszakban a Tabán felől a Palota úton juthatnak el a látogatók a Budavári Palotanegyed területére.

ELKÉSZÜLT A BUDAVÁRI PALOTA ELSŐ HELYREÁLLÍTOTT HOMLOKZATA

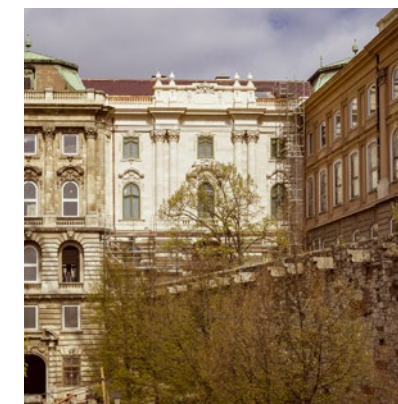
A déli összekötő szárny egy aránylag keskeny épületrész a Budavári Palotán belül, amely Hauszmann Alajos tervei alapján épült az új, krisztinavárosi szárnyal egy időben. A déli nyaktagnak is nevezett épületrészben hozták létre 1902-ben a nemzeti híró Szent István-termet, amelyet a keleti és nyugati palotaszárnyból is meg lehetett közelíteni.

A második világháborúban a déli összekötő palotaszárny súlyosan megsérült. A Gellért-hegyre néző homlokzatot helyreállítás helyett az állampárt utasítására leegyszerűsítve átépítették, így évtizedekig csupán az Oroszlános udvar felé eső falrész emlékeztetett az eredeti állapotokra. Az épületrészben megsemmisült a Szent István-terem is, helyén a háborút követő átépítés után a többi között dolgozószobát és tárolóhelyiséget alakítottak ki.

A Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően 2021 nyarára a palotaszárny északi és déli homlokzata is századfordulós fényében születhetett újjá, éppen úgy, ahogyan annak idején Hauszmann Alajos megálmodta. A hiteles helyreállítás érdekében

Archív fotón a déli összekötő szárny egykori, Oroszlános udvar felőli északi kapuja, jobbra tőle az északival majdnem minden részletében megegyező, felújított déli homlokzat

A Budavári Palota déli oldalán már messziről látható az épületegyüttes elsőként helyreállított homlokzata, amely a Hauszmann Alajos korabeli formáját nyerte vissza a Nemzeti Hauszmann Programnak köszönhetően

a déli homlokzatot teljesen elbontottuk, majd az eredeti tervek szerint építettük újjá, miközben rekonstruáltuk a korabeli belső tér szerkezetét is. A második világháború után kialakított lecsupaszított falak és jellegetlen ablakok helyett visszakérültek a homlokzatot díszítő, süttői mészkőből készült oszlopok és domborművek. Helyreállítottuk az eredeti, Hauszmann tervezte és Thék Endre gyártotta ablakokkal megegyező nyílászárókat is. A munkálatokat falkutatás, műemlékvédelmi és régészeti kutatások előzték meg, amelyek során több korszak emlékei kerültek elő.

Az Oroszlános udvar felőli északi oldalon jelenleg a restaurátor

szakemberek megtisztítják és javítják a köelemeket. A korhű ablakok már itt is a helyükre kerültek, és a bejárat visszakapja majd a Hauszmann korabeli faragott faka-puit. A munkálatok végeztével pedig új díszkivilágítás emeli tovább a palotaszárny szépségét.

A Budavári Palota megújítása nem áll meg a déli nyaktagnál: a rekonstrukció folytatódik, a munkával a Szent György tér felől, északról déli irányba haladunk tovább. Az eredeti állapotában helyreállított déli összekötő szárny és az újjászületett Szent István-terem kapuit 2021. augusztus 20-án nyitjuk meg a nagyközönség előtt.

KÜLÖNLEGES FOGÁSOK AZ ÚJJÁÉPÜLT FŐÖRSÉGBEN

A palotaörség egykori pihenője történelem és gasztronómia izgalmas találkozási pontja a Hunyadi udvaron: a Royal Guard Café kávéval és süteménnyel várja vendégeit, és ha a pandémiás helyzet még tovább javul, akár ebédre, vacsorára is betérhetünk.

A járványhelyzet miatti korlátozások feloldásával nem csupán a Budavári Palota-negyed kulturális programjai indulnak újra és várják a Várba látogatókat, hanem a Főörség épületében található Royal Guard Café is megnyitotta kapuit a vendégek előtt. Étlapjukon egyelőre kávék, frissítő italok és sütemények szerepelnek, a nyár folyamán pedig várhatóan izgalmas főételekkel is bővül majd a kínálatuk, sőt egy egészen különleges étellel, kardélen tálalt malacszülökkel is készülnek.

Az étlap kialakításakor különösen fontos szempont volt számunkra, hogy olyan alapanyagokban gondolkodjunk, amelyeket magyar és Kárpát-medencei őstermelőktől szerezhetünk be, az aktuális szezonnak megfelelően. Ételeinkben régi korok receptúráját, egykori királyaink kedvenc fogásait szeretnénk megidézni, a mai kor ízléséhez igazítva, izgalmas

ízvilággal, textúrákkal és tálalással – mesélte lapunknak a Royal Guard Café küldetéséről Pék András konyhafőnök.

A különleges élményt nem csupán a gasztronómiai kínálat, de a Főörség 2020-ban újjászületett épülete is garantálja, amelynek lenyűgöző külső homlokzata a magyar katonai hagyományok emlékét őrző belső térrel párosul. Tökéletes helyszín egy kellemes beszélgetés, egy családi vacsora, illetve baráti és céges rendezvények számára is.

ROZÉ KACSAMELL A ROYAL GUARD CAFÉBAN

A pandémiás helyzet további javulása esetén különleges fogással várja vendégeit a Royal Guard Café: a rozéra sült kacsamellet házi burgonyagombóc, fűszeres meggy mártás és burgonyaropogós varázsolja izgalmas gasztronómiai élménnyé.

Pék András, a hely konyhafőnöke azonban azokról sem feledkezett meg, akik otthon szeretnék elkészíteni a tökéletes rozé kacsát. Receptje remek választás egy könnyed nyári vacsorához.

Hozzávalók:

- ✿ 2 db kacsamell
- ✿ só és bors
- ✿ olaj a sütéshez
- ✿ 1 kg édesburgonya
- ✿ 15 dkg vaj
- ✿ 1 dl tej vagy tejszín

Elkészítés:

A kacsamell bőrét óvatosan irdaljuk be, sózzuk és borsozzuk. Öntsünk kevés olajat egy közepesen forró serpenyőbe, helyezük bele a mellet a bőrös felével lefelé, és alacsony hőmérsékleten pirítsuk addig, amíg a zsírja ki nem sül, és a bőr szép ropogós nem lesz. Fordítsuk meg, és egy 190 fokra előmelegített sütőben süssük 6-8 percig. Tálalás előtt pihentessük 5 percig.

A kacsamell tökéletes köret az édesburgonya-püré. A megpuolt édesburgonyákat daraboljuk fel, majd tegyük fel sós vízben főni. Amikor puha, szűrjük le, és hagyjuk 3-4 percig kigőzölni, hogy a víz távozzon belőle. Olvassuk fel a fellemelegített tejben a vajat. Törjük át a burgonyát egy habverő segítségével, majd keverjük simára a vajjal és a tejjel, közben ízlés szerint sózzuk és borsozzuk.

KERESZTREJTVÉNY

Olvasóinkat hónapról hónapra játékra csábítjuk, amelynek nem titkolt célja, hogy izgalmas, érdekes részleteket fedezzenek fel a budai Várnegyed csodás épületei között sétálva. A kérdés és egyben a rejtvény megfejtése tehát: melyik híres, várbéli épület részlete látható a fotón?

A megfejtést, valamint a játékos nevét és címét július 9-ig várjuk e-mailben (budavarisetak@varkapitanysag.hu) vagy postai levélben (Várkapitányság Nonprofit Zrt., 1519 Budapest, Pf. 365). Kérjük, az e-mail tárgyában vagy a borítékon tüntessék fel: Magazin, rejtvény.

A helyes megoldást beküldők között páros belépőjegyet sorsolunk ki a Budai Várséták tematikus vezetéseire.

	✿	A NYARAT KÖVETI	NITROGÉN VEGYJELE	JAPÁN TELEPÜLÉS	BÜJT KÖZEPE!	AZ ÓRA JELE	✿
	1						Á
KÖTŐSZÓ			NÉMA SAJÓ! KEZDŐDIK A SHOW!			..., A HANGYA ILLAN	
ZSUZSA, BECÉZVE GIGAVOLT JELE					TÚRA KEZDETE! MÁSODPERC RÖVIDEN		
✿	EZREDES, RÖVIDEN	SOMOGYI TELEPÜLÉS	A SÜLYERŐ JELE PÁRATLAN ELME!	PLANCK-ÁLLANDÓ ELJÁRÁS, RÖVIDEN	DÉL, NÉMETÜL OLASZ FÉRFINÉV		
ABOVO				URÁN VEGYJELE BONN CENTRUMA!		NÉMÁN NÖVŐ! GRAMM, RÖVIDEN	
HOZAMRÉS!				FEDETT ERKÉLY OSZTRÁK AUTÓJEL			
A JÁRDA RÉSZEI			RITKA NŐI NÉV			ÜRES KÖR!	

A megfejtést beküldő személyek a megfejtés beküldésével elfogadják, hogy személyes adataik kezelése a <http://varkapitanysag.hu/adatkezesi-tajekoztato> internetes oldalon elérhető tájékoztatónak megfelelően történik.

AUGUSZTUS 20-ÁN

NYÍLIK

A BUDAVÁRI PALOTA ÚJJÁSZÜLETETT CSODÁJA!

Kövesse Ön is a **Szent István-terem**
a **Budavári Palotában** Facebook-oldalt,
hogy értesüljön a legfrissebb hírekről!

 /szentistvanterem

